

לעילוי נשמת
שלום בן משה

משניות של השבוע הבא

Next Week's Mishnayos

גליון
14

כלאים פרק א'

ד והפרד, הפרד והתמור, התמור והערוד, אף על פי שדומין זה לזה, כלאים זה בזה.
כלב כופרי - כלב שמגדלים בני הכפרים, והוא קטן ודומה לשועל.
היעלים - מין תיה. "ואקו" מתרגמין "וינעלא".
ערוד - תמור הבר.

ה אין מביאין אילו באילו, גרק בגרק, ולא אילו בגרק, ולא גרק באילו. רבי יהודה מתיר גרק באילו.

אין מביאין אילו באילו - אין מרכיבין אילן מאכל באילן מאכל מין בשאינו מינו, או אילן סרק באילן מאכל.
אבל אילן סרק באילן סרק, כיון שאין שום אחד מהם עושה פרי, כמין אחד חשוב, ושרי.
גרק בגרק - מין בשאינו מינו.
רבי יהודה מתיר גרק באילו - ואין הלכה כרבי יהודה.

ו אין נוטעין ירקות בתוך סדן של שיקמה. שיקמה - אילן תאנה שגדל ביצרים.
סדן של שיקמה - לאחר שנתת ונשארו שרשי בארץ נקרא סדן, ואין נוטעין גרק לתוכו ודחי גרק באילן.
אין מרכיבין פיגם על גבי קידה לבנה, מפני שהיא גרק באילו.

פיגם - עשב שקורין לו רוד"א בלעז.

כלאים פרק א'

ז ובאילן: האגסים והקרוסטומליון, והפרישים והעונרדים, אינם כלאים זה בזה.
אגסים - בערבי אג"ס, ובלעז פירא"ש.
קרוסטומליון - מין אגסים קטנים הדומים לעפצים שקורין מילין.
פרישים - הם תבוישים, בערבי ספרג"ל, ובלעז קודוני"ש.
עונרדים - בערבי זערו"ד, ובלעז סורבא"ש.

התפות והחזרד, הפרסקים והשקדין, והשיזפין והרימין, אף על פי שדומין זה לזה, כלאים זה בזה.

חזרד - תפות יצרי, תרגום "וכפתור" - "וחיזר".
אפרסקים - בלעז פירשאג"ס, וכשהן קטנים דומין לשקדים.
שיזפין - הרפיב זיתים על רימון, נפיק מנהון שיזפין.
רימין - בערוף פירש פולצדקא"י בלעז.

ח הצנון והנפוץ, החרדל והלפסון, ודלעת וננית עם המצרית והרמוצה, אף על פי שדומין זה לזה, כלאים זה בזה.

הצנון והנפוץ - אף על פי שהפרי והעלים דומין זה לזה, הן כלאים זה בזה לפי שאין טעם הפרי דומה, שהלכו בזה אחר טעם הפרי.
לפסון - פירש בערוף מרוי"ו בלעז.

ט הזאב ותפלב, כלב הכופרי והשועל, העיזים והצבאים, היעלים והתחלים, הסוס

כלאים

פרק א'

קידה - מין אילן של בשמים, פרגום "קידה" –
 "קציעה", וכתיב (תהילים מ"ה ט) "מור וַאֲהֵלוֹת
 קציעות כל בגדותיה".

אין נוטעין יחור של תאנה לתוך התצוב
 שיהא מקירו.

תצוב - מין ירק ששרשיו יורדים בעומק הארץ
 ביושר, ואינם נוטים לכאן ולכאן, ובו תיחם
 יהושע את הארץ.

מקירו - לשון קור, שתהא התאנה מקררת
 התצוב, שהוא חם ביותר. פרוש אחר: שתהיה
 עליו לצל, לשון קורה.

אין תוחבין זמורה של גפן לתוך האבטיח
 שתהא זורקת מימיה לתוכו, מפני שהוא אילן
 בירק.

מימיה לתוכה - שהאבטיח לח ומלא מים.

אין גותנין זרע דלעת לתוך החלמית שתהא
 משמרתו, מפני שהוא ירק בירק.

חלמית - בערבי כובוז"א, ובלעז מלוו"א.

ט הטומן לפת וצנונות תחת הגפן, אם היו
 מקצת עליו מגולין אינו חושש לא משום
 פלאים, ולא משום שביעית, ולא משום
 מעשרות, וניטלים בשבת.

הטומן לפת וצנונות - כדי שיהיו נשמרים
 תחת הקרקע שלא כדרך שתילה, גלי דעתיה
 שאינו רוצה בהשרשטן. כגון שטמן אגודה של
 לפת ואגודה של צנונות יחד.

אם היו מקצת עליו מגולין - משום שבת
 נקטיה, דאם היו כל העליון מכוסין, אי אפשר
 ליטול אם לא שיזיו עפר בגדים.

לא משום פלאים ולא משום שביעית - לא
 משום זרע פלאים, ולא משום זרע בשביעית.
 אי נמי, אפילו הוסיף מאתים משום פלאים,
 שרי, דלאו דרך זריעה הוא. ואם הנה מששית
 ונכנסו לשביעית, והוציאו ספיחים כדרך
 שמוסיפים הבצלים בתלוש, אין בהם משום
 ספיחי שביעית.

ולא משום מעשרות - אינו חייב לעשר

כלאים

פרק ב'

כשיתלוש אותם ממקום שהטמינם, דכתיב
 (ויקרא כ"ז ל) "וכל מעשר הארץ מזרע הארץ",
 והאי לאו זריעה היא.

וניטלים בשבת - דכתלושים דמו, ואוחזו
 בעלים המגולים ומוציאן. ואף על גב דמזיזו
 עפר ממקומו, טלטול מן הצד לצורך דבר היתר,
 ואינו נוגע בדבר האסור, מותר.

הזרע חיטה ושעורה פאחת, הרי זה פלאים.
 רבי יהודה אומר אינו פלאים, עד שיהו שני
 חיטים ושעורה, או חיטה ושתי שעורים, או
 חיטה ושעורה וכוסמת.

עד שיהיו שני חיטים ושעורה - טעמא
 דרבי יהודה משום דכתיב (ויקרא י"ט ט) "שדך
 לא תזרע פלאים", וסבר דקרקע בלא זרע לא
 איקרי שדה, ומשמע "לא תזרע פלאים" בהדי
 שדך שזרע כבר.

וכן (דברים כ"ב ט) "לא תזרע פרמך פלאים" – לא
 תזרע פלאים, דהיינו שני מיני זרעים, בהדי
 פרמך, ולא מחייב בכלאי הכרם עד שיזרע
 חיטה ושעורה וחרצן במפולת יד.

ואין הלכה כרבי יהודה, דקרקע אף על פי
 שאינה זרועה קרוי שדה, אבל אינו קרוי כרם
 בלא חרצן. הילכך הזרע חיטה ושעורה כאחד,
 חייב משום פלאי זרעים, ואינו חייב משום
 פלאי הכרם עד שיזרע חיטה ושעורה וחרצן
 במפולת יד.

א כל סאה שיש בו רובע ממין אחר, ימעט.

כל סאה שיש בה רובע - הקב, דהיינו אחד
 מעשרים וארבע לסאה, שהסאה ששה קבין.

ימעט - אותו מין אחר המערב בו, עד שיפחת
 הרובע ויתבטל בתוך הסאה, ומותר לזרוע ולא
 מתסר משום זרע פלאים.

רבי יוסי אומר יבור.

יבור - מכיין שהוזקק למעט יסיר הפל, משום
 דמחזי כמקיים פלאים מכיין שהתחיל לברור
 אם לא הנה בורר את פולו. אבל תחילתו, פחות
 מרובע שרי. ואין הלכה כרבי יוסי.

כלאים

פרק ב'

בין ממין אחד, בין משני מיניו.

בין ממין אחד - בין שאותו רובע ממין אחד, בין ממיני הרבה, צריך למעט.

רבי שמעון אומר: לא אמרו אלא ממין אחד.

לא אמרו אלא ממין אחד - דאין שני מיני מיצטרפין לשיעור רובע.

וחכמים אומרים: כל שהוא פלאים בסאה, מיצטרף לרובע.

וחכמים אומרים כל שהוא פלאים לסאה - איכא בין חכמים לתנא קמא, כגון סאה שעורים שיש בה רובע שיבולת שועל וכוסמין - לתנא קמא צריך למעט, לחכמים אין צריך למעט, דאין שיבולת שועל מיצטרף לכוסמין, כיון דלא הוו פלאים בסאה של שעורים. והלכה כחכמים.

במה דברים אמורים? תבואה בתבואה וקטנית בקטנית, תבואה בקטנית וקטנית בתבואה. באמת אמרו: זרעוני גינה שאינן נאכלין, מיצטרפין אחד מעשרים וארבע בנופל לבית סאה.

במה דברים אמורים תבואה בתבואה - תבואה במין תבואה או בקטנית הוא דאמרן ברובע לסאה ימעט. אבל זרעוני גינה שנתערבו בתבואה או בקטנית.

אחד מעשרים וארבע בנופל - מהן לבית סאה חיטין, כלומר: כשיעור הזרע שזורעים מהן למקום שזורעין בו סאה של חיטין.

ושיעור המקום שזורעים בו סאה של חיטין הוא חמשים אמה על חמשים אמה. ואין זורעים בו מזרעוני גינה אלא קב וחצי, לפי שהן דקין, ובקב וחצי מהן יש בהן כדי לזרוע מקום שזורעים בו סאה של חיטין.

נמצא לפי חשבון זה, שאם נתערב בסאה אחת של תבואה או של קטנית או של זרעונים אחד מארבעה ועשרים של קב וחצי מזרעוני גינה, שהוא אחד מששה עשר בקב, חייב למעט. הילכך אם נתערב בסאה תבואה כפיצה וחצי זרעוני גינה, שהוא אחד מעשרים וארבע בקב

כלאים

פרק ב'

וחצי קב, ימעט.

רבי שמעון אומר: כשם שאמרו להחמיר, כך אמרו להקל. הפשתן בתבואה מיצטרפת אחד מעשרים וארבע בנופל לבית סאה.

כשם שאמרו להחמיר - דזרעונים דקים אוסרים בשיעור מועט באחד מעשרים וארבע בנופל מהן לבית סאה, כך אמרו להקל - דזרעונים גסים שצריך מהן הרבה לזרוע בבית סאה, אינן אוסרין בסאה חיטין אלא אחד מעשרים וארבע בנופל מהן לבית סאה.

כגון זרע פשתן, שצריך שלש סאים לבית סאה חיטים, אין צריך למעט עד שיתערב מהן שלש רביעים בסאה.

והיינו דקתני הפשתן בתבואה מיצטרפת אחד מעשרים וארבע בנופל מהן לבית סאה, וכיון דנופל מהן שלשה סאין לבית סאה, דהכי אמרינן בירושלמי, נמצא שאין צריך למעט עד שיתערב מהן שלש רביעים של קב בסאה, וכן הלכה.

היתה שדהו זרועה חיטים ונמלך לזרעה שעורים, ימתין לה עד שתתליע, ויופד, ואחר כך יזרע.

עד שתתליע - ושיעורה הוי כשתשהה בארץ שלשה ימים בקרקע לחה, וביבשה צריך יותר.

ויופד - יתפוף הקרקע במחרישה, בשביל שלא יצמח הזרע.

אם צמחה, לא יאמר "אזרע ואחר כך אופד", אלא הופד ואחר כך זרע.

כמה יהא חורש? כתלמי הרביעה.

כמה יהא חורש - שלא תאמר שהוא צריך לחרוש תלמים תלמים קטנים סמוכים זה לזה, אלא כתלמי הרביעה - כתלמים שדרך בני אדם לחרוש אחר שתוד הרביעה, שחורשים תלמים גדולים.

אבא שאול אומר: כדי שלא ישיר רובע לבית סאה.

כדי שלא ישיר רובע לבית סאה - שלא

כלאים

פרק ב'

אם ניכש או פיסח, אומרים לו: "עקור את הכל חוץ ממין אחד".

ואם ניכש או פיסח - דהשתא גלי דעתיה דניחא ליה באותם הנשארם, שהרי עוקר הכל חוץ מזה, אומרים לו עקור את הכל, מפני שהוא נראה כמקיים כלאים.

ניכש - שעקר הצמחים בגידו עם השורש.

פיסח - שחתך העלים והשורש נשאר בארץ, פרגום "לא תזמור" - "לא תכסח".

ד הרוצה לעשות שדהו מישר מישר מפל מין - בית שמאי אומרים שלשה תלמים של פתיח, ובית הלל אומרים מלוא העול השרוני.

מישר מישר - ערוגות ערוגות, וכל ערוגה ממין אחד לבדו.

שלשה תלמים של פתיח - כלומר: מניח בין מישר למישר רוח שלשה תלמים של מחרשה, מלשון (ישעיה כ"ח כד) "פתח וישדד אדמתו". ובירושלמי מפרש שהם שתי אמות רוחב על שתי אמות אורך. ואחר כך מצר והולך אם ירצה, עד שלא ישאר ביניהן בסוף המצר אלא כל שהו, שהרי בכך הן נראים שלא נזרעו בערבוביא.

העול השרוני - כמלוא רוחב העול שחורשים בו בשרון, דהיינו בבקעה, שהוא רחב מן העול שחורשים בו בהר.

וקרובין דברי אלו להיות כדברי אלו.

וקרובים דברי אלו להיות כדברי אלו - ששיעור שלשה תלמים של פתיח, קרוב להיות שזה למלוא העול השרוני.

ז היה ראש תור חיטים נכנס בתוך של שעורים, מותר, מפני שהוא נראה כסוף שדהו.

תור - הוא שם תכשיט של אשה שצורתו משולשת, כלומר בעל שלש זויות, לשון (שיר השירים א' יא) "תורי זהב נעשה לך", ועל שמו קורין קרן זוית המחוודת ראש תור. ואם קרן זוית של שדה שהיא זרועה חיטים נכנסת בתוך

כלאים

פרק ב'

ישאר בארץ מקום שאינו מהופך אלא פחות מעשרים וארבע בקרקע שהוא חורש, דהיינו רובע קב לבית סאה. ואין הלכה כאבא שאול.

ח זרועה ונמלך לנטעה, לא יאמר "אטע ואחר כך אופך", אלא הופך ואחר כך נוטע.

זרועה ונמלך לנטעה - שהיתה זרועה תבואה, ונמלך לנטעה גפנים.

נטועה ונמלך לזרעה, לא יאמר "אזרע ואחר כך אשרש", אלא משרש ואחר כך זרע.

אם רצה, גומם עד פחות מטפת, זרע, ואחר כך משרש.

גומם - לשון "גוממו עם השופי" דפרק גיד הנשה (חולין צב:), כלומר: כורת הגפן סמוך לקרקע, שלא ישיר גבוה מן הקרקע טפח.

ח היתה שדהו זרועה קנבוס או לוף, לא יהא זרע וקא על גביהם, שאינן עושין אלא לשלשה שנים.

קנבוס או לוף - שמינים הללו אין התלעה וחרושה מועלת בהן, לפי שמתקיימים בארץ שלש שנים ואינן מתליעין.

תבואה שעלה בה ספיחי אסטיס, וכן מקום הגרנות שעלו בהן מינין הרבה, וכן תלתן שהעלה מיני צמחים, אין מחייבין אותו לנכש.

אסטיס - צבעו דומה לתכלת, קורין לו בערבי נ"ל, ובלעז אנדיק"ו. ורגילים שכורחים אותו וחוזר וצומח, ומה שצומח פעם שניה נקרא ספיח. אי נמי, מה שצומח מן הזרע הנופל בשעת קצירה, קרוי ספיח.

מקום הגרנות - שדשים בו תבואה וקטנית.

תלתן - בערבי חולב"א, ובלעז פינגריק"ו.

אין מחייבין אותו לנכש - דבלאו הכי סופו לעקרו, לפי שאסטיס קשה לתבואה, והעשבים קשים לתלתן כשנזרע למאכל אדם. ומקום הגרנות נמי קשים לו הזרעים, שמחלידים את הקרקע ומלקים אותה, ולא תזי תו למקום דישה.

כלאים

פרק ב'

אבל סומכין לשדה ירקות - שאינן מזיקין לירקות, והרואה אומר של אדם אחר הם, ובעל הירקות אינו מקפיד עליהן אם הם סמוכים לירקות שלו, לפי שאינן מזיקין להן.

וסומד לבור ולגיר ולגפה ולדרה, ולגדר גבוה עשירה טפחים, ולתריץ שהוא עמוק עשירה ורחב ארבעה.

וסומד לבור - אם יש בתוך שדה של תבואה מקום בור שאינו חרוש וזרוע בית רובע או יותר, סומד שם זרע אחר. וכן סומד אצל גיר, והוא מקום חרוש.

ולגפה - גדר אבנים סדורות כעין חומה בלא טיט.

ולדרה - אם דרה היחיד מפסקת בין שתי שדות, מותר לזרוע מין אחד בזו ומין אחד בזו.

ולאילן שהוא מיסד על הארץ, ולסלע גבוה עשירה ורחב ארבעה.

ולאילן שהוא מיסד על הארץ - שאין נופו גבוה מן הארץ שלשה טפחים, אם יש תחתיו זרע מותר לסמוך מבחוץ זרע אחד, דכגדר דמי.

ולסלע - לא איצטרף למתנה, דאין לה מחיצה גדולה מזו, אלא לאשמועין דאפלו סלע בעינן ארבעה רוחב, דכפחות מכאן אין שמה מחיצה להפסיק.

כלאים

פרק ב'

שדה של שעורים, מותר, מפני שהוא נראה כסוף שדהו, וניכר שלא נזרעו בערבוביא.

שלו חטים ושל חבירו מין אחר, מותר לסמוך לו מאותו המין.

מותר לסמוך לו מאותו המין - מותר לסמוך אצל שדה חטים שלו מאותו המין של שדה חבירו, ואין נראה ככלאים בשדהו משום דנראה כסוף שדה חבירו.

שלו חטים ושל חבירו חטים, מותר לסמוך לו תלם של פשתן, ולא תלם של מין אחר.

מותר לסמוך לו תלם של פשתן - שהרואה יודע שלא זרעהו שם אלא כדי לבדוק שדהו אם טובה לזרוע בה פשתן אם לאו, לפי שאין אדם עשוי לזרוע תלם אחד של פשתן, שאין לו בו שום תועלת. אבל של מין אחר, דאדם עשוי לזרוע ממנו תלם אחד בלבד, אפילו לא זרעו אלא לבדוק שדהו, אסור, שהרואה אומר לצרכו זרעו כדי להנות בו.

רבי שמעון אומר: אחד זרע פשתן ואחד כל המינין.

אחד זרע פשתן ואחד כל המינין - אסור לסמוך תלם אחד, שהרואה אינו יודע דלבדוק שדהו הוא עושה.

רבי יוסי אומר: אף באמצע שדהו מותר לבדוק בתלם של פשתן.

מותר לבדוק בתלם של פשתן - שהכל יודעים שאין מתפזרין לקיים הפשתן, אלא לבדוק שדהו אם היא זפה לפשתן. והלכה כותנא קמא.

ה **אין סומכין לשדה תבואה חרדל ותריע, אבל סומכין לשדה ירקות חרדל ותריע.**

תריע - פרנס יערי, וקורין לו בערבי אלקורטום. ושני מינים הללו, דהיננו חרדל ותריע, הן מזיקין לתבואה, ואם לא שבעל השדה זרעם ורוצה בקיומם, לא היה מניח לאדם אחר שיזרע אחד משני אלו המינים סמוך לתבואה שלו. הילכך נראה כמקיים כלאים בשדה.